

C A N I A D A U

D W Y F O L;

1478 aaa 19
Wedi eu hamcanu

Mewn I A I T H E S M W Y T H,

Er Budd a Gwafanaeth i

B L A N T.

Yn SAISNEG

Gan I S A A C W A T T S, D.D.

Ac a gyfieithwyd i'r GYMRAEG

Gan D D A F Y D D J O N E S, o Lanwrda.

M A T. xxi. 16.

O enau plant bychain a rbai yn suggo y perfformiaist foliant.

C A E R F Y R D D I N,

Argraphwyd ac ar werth gan I. Ross, yn Heol-Awst.

Ac ar werth gan Mr. R. Rhydderch, Gwerthwr-llyfr-

au, yng Nghaerfyddin; Mr. Alen, yn Hwlfordd;

Mr. D. Morgan, yng Nghastell-Nedd; Mr.

Beedles, ym Mhont y pwll, a Mr Jones,

yn Aberhonddu. M,DCC,LXXI.

(Pris CHWE'CHEINIOG wedi ei rwymo.)

h
e
fa
n
d
ad
i
ch
of

cy
ch
Y
be
ol



RHAGYMA DRODD

AT BAWB Y MAE

Dugiad PLANT i fynu yn perthyn.

Fy Ngwyfeillion,

GO F A L pryderus a phwysfawr a roddwyd arnoch chwi. Y mae doethineb ac iachawdwriaeth y genhedlaeth ganlynol wedi eu hymddiried i chwi ymlaen llaw, ac yn ymddibynnau yn fawr ar eich tywyfiad chwi. Hadau trueni neu ddedwyddwch yn y byd hwn, a'r hwn a ddaw, yn fynych a hauir yn foreu iawn; ac am hynny beth bynna^g a dueddo i roddi i feddyliau plant archwaeth da o rinwedd a chrefydd, a ddylai gael yn y lle cyntaf ei osod ger eich bronnuau.

Cân, neu fesur cerdd, a amcanwyd ar y cyntaf at wasanaeth Duw, er iddi gael ei chamddefnyddio yn resynol wedi hynny. Yr hynafiaid ymhllith yr luddewon a'r Cenbedloedd a ddysgent i'w plant reolau o foesoldeb ar gân. Gorchymwynwyd i feibion

Israël ddysgu Cân Moses, Deut. xxxi. 19,30.
 Ac fe'n cyfarwyddir yn y Testament newydd nid yn unig i ganu â gras yn ein calonau, ond i *ddysgu a rkybuddio eu gilydd mewn Hymnau a Chaniadau*, Eph. v. 19.: Ac y mae y pedair mantais hyn i'w cael o hynny.

Yn gyntaf. Y mae mwy o ddigrifwch ie yn nyfsgu gwirioneddau a dyledswyddau y ffordd hon. Y mae rhyw beth mor ddi-fyr a derbyniol mewn cynghanedd a mesur, ac a duedda blant i wneuthur y rhan hyn o'u gorchwyl yn ddifyrrwch. A chwi ell-wch droi hyd yn oed eu dyledswydd yn wobr, trwy roddi iddynt y fraint o ddysgu un o'r Caniadau hyn bob wythnos, os cyflawnant waith yr wythnos yn iawn, ac addaw iddynt y Llyfr ei hun, pan ddysgont ddęg neu ugain Caniad allan o hono.

Yn ail. Y peth a ddysger ar gân a gedwir yn hwy mewn cof, ac a adgofir yn gynt. Y cyffelyb seiniau a'r cyffelyb nifer o syllau yn odidog a gynnorthwyant y cof. A dichon mynch ddigwydd, y gall diwedd cân yn rhedeg yn y meddwl, fod yn fodion effeithiol i gadw ymaith ryw brofedigaeth, neu, dueddu i ryw ddyledswydd, pan na byddo gair o'r Ysgrythur ar eu meddyliau.

RHAGYMA DRODD.

v

Yn drydydd. Hyn fydd yn drysor gwastadol i feddyliau plant, fel y caffont ryw beth i fyfyrion arno, ac i'w ganu trosto pan fyddont yn unig wrthynt eu hunain. Hyn a ddichon rai prydiau roi i'w meddyliau dro dwyfol, a chodi ynddynt fyfyrnod ieuangc. Fel hyn ni chyhmeillir hwynt i geisio cynnorthwy rhag gwagder meddwl, allan o gerddi llygredig ac enbeidus yr oes.

Yn bedwarydd. Y caniadau dwyfol hyn a allant fod yn fatter hyfryd a chymmwys i'w haddoliad beunyddiol, neu wythnosol, i ganu un o honynyt yn y teulu ar yr amser y byddo i'r rhieni neu'r llywodraethwyr bennodi; ac am hynny mi a gyfyngais y pennillion i fesuron mwya cyffredin y Salmau.

Y rhan fwyaf o'r llyfr bychan hwn a gyfansoddwyd er ys amryw flynyddoedd aeth heibio, ar ddeisyfiad cyfaill, yr hwn a fu yn hir yn y gwaith o gateceisio nifer fawr o blant o bob math, gyd â medr a llwyddiant helaeth. Fel na chewch yma ddim a fyddo yn sawrio o bartiaeth: Plant uchel-radd ac ifel-radd, o eglwys Loegr, neu Ymneilltuwyr, y rhai a fedyddir yn eu mebyd, neu y rhai ni fedyddir felly, a allant bawb uno ynghyd yn y caniadau hyn. Ac fel yr

VI RHAGYMA DRODD.

ymegniais i oſtwng y iaith yn gydwastad â dealltwriaeth plentyn, ac i'w chadw (os yw yn bosibl) uchlaw diyfyrwch ; felly mi a amcenaſ lesau pawb (os posibl) heb dram-gwyddo neb Gobeithio yr wyf pa fwyaf cyffredin yw yſt yr y cyfansoddiadau hyn, y gallant fod trwy hynny o ddefnydd a gwafanaeth mwy cyffredinol.

Mi a chwanegais yn y diwedd rai caniadau ar yſt yriaethau moesol i blant, i annog rhyw un a fyddo cymmwysach i ysgrifennu llyfr bychan o honynt.

Bydded i'r Hollalluog Dduw eich gwneuthur yn ffyddlon yn y gwaith pwysfawr hwn o ddugiad plant i fynu ; bydded iddo fendithio eich gofalon â'i ras yn helaeth, fel y byddo'r genedl sydd yn codi ym' *Mrydain Fawr* yn ogoniant ymhlih y Cenhedlaethau, yn batrwn i'r byd crift'nogol, ac yn fendith i'r holl ddaear.

I. W A T T S.

Y C Y N.

Y CYNHWYSIADAU.

1. **C**AN gyffredinol o farwl i Dduw.
2. Mawl am greadigaeth a rbaglunieth.
3. Mawl i Dduw am ein prynedigaeth.
4. Mawl am drugareddau ysprydol a thymborol.
5. Mawl am enedigaeth mewn gwlad griftnogol.
6. Mawl am yr Efengyl.
7. Rhagoriaeth y Bibl.
8. Mawl i Dduw am ddysgu darllain.
9. Duw yn gweled pob peib.
10. Meddyliau difrifol am Dduw ac angau.
11. Nef ac uffern.
12. Manteision Crefydd foreuol.
13. Y perygl o oedi.
14. Esamplau o Dduwioldeb cynnar.
15. Yn erbyn dywedyd celwydd.
16. Yn erbyn cynhennu ac ymladd.
17. Cariad rhwng brodyr a chwior ydd.
18. Yn erbyn gwatwar a galw enwau.
19. Yn erbyn tyngu a rbegu a chymmeryd enw
Duw yn ofer.
20. Yn erbyn seguryd a drygioni.
21. Yn erbyn cyfeillach durcwg.
22. Yn erbyn balchder mewn dillad.
23. Ufudd-dod i rieni.
24. Achrwyniad plentyn.

Cân

25. Cân foreuol.
26. Cân brydnawnl.
27. Hymn ar fore ddydd yr Arglwydd.
28. ar brydnawn daydd yr Arglwyd.

*Y Deg Gorchymmyn wedi eu gosod mewn
cyngbanedd ferr i blant.*

*Swm y Gorchymynion allan o'r Testament
newydd.*

Rheol auraid ein Iachawdwyr.

Ein dyledswydd i Dduw a'n cymmydog.

*Hosanna, &c. mewn Mesur bir a
Mesur cyffredin.*

*Gogoniant i'r Tad, Mesur bir a
Mesur cyffredin.*

Rhai CANIADAU MOESOL.

1. Cysgadur neu'r Diogyn.
2. Chwareuyddiaeth ddiddrwg.
3. Y Rhosyn.
4. Y Lleidr neu'r Yspeiliwr.
5. Y Morgrugyn.
6. Ymroadau da.
7. Prydnha wnddydd Haf.
8. Hymn y Crud neu'r Gadair.



CANIADAU DWYFOL

I

B L A N T.

C A N I .

Cân gyffredinol o fawl i DDUW.

I.

MOR fawr, mor bur yw Brenhin ne',
Sydd uwch pob lle'n teyrnafu!
P'odd y baidd plentyn gant i DDUW
Ofnadwy yw 'fawrhydi?

II.

Pwy all fynegu gallu Duw,
Na maint yw ei rasoldeb?
Nid neb o'r byd, na'r seintiau sy
Yn gweled fry ei wyneb.

III.

Ni all angylion chwilio ma's
Ddyfnderau i ras a'i 'wyllys;
Ond hwy cyflawni ei air a wnant,
A molant cf yn barchus.

IV.

Dymunwn uno â'r sanctaidd lu,
Yn ieuangc i'th glodfori:
Byth ni ddirmygwr grásol ION
Y plentyn fo'n ei foli.

V.

Fy nghalon deffro, a'm tafod cân,
Angylion glân a lannan',
I glywed mawl Creawdwr nef
Yn seinio o lêf mor egwan.

C A N

CAN II.

Mawl am Greadigaeth a Rhagluniaeth.

I.

Canaf am allu dirfawr Duw,
A wnaeth bob rhyw fynyddoedd ;
Tannodd ar led y moroedd maith,
A'i ryfedd waith yw'r nefoedd.

II.

Canaf ddoethineb Duw, a rydd
Yr haul y dydd i oleuo ;
A phair i'r lloer a'r fer y nos,
Ymddangos a disgleirio.

III.

Canaf ddaioni Duw'r un-pryd,
Sy'n llanw'r byd â lluniaeth ;
Cre'duriaid oll a'i air wnaeth e',
A da fe'i galwe' eilwaith.

IV.

Duw, gwel'd dy ryfeddodau'rwyf,
Ble bynna bwyf yn edrych ;
Os trof fy llygaid tu a'i llawr,
Neu'r wybren fawr a'i hentrych.

V.

Pob llysiau a phlanhigion mân,
Sy'n datgan dy ogoniant ;
Wrth d' arch y cwyd cymimylau'n glau,
Tymhefestoedd hwythau chwythant.

VI.

Cre'duriaid oll er amled yn'
I'th ofal sy'n waftadol ;
'Does lle i ffoi gan un dyn bvv,
Na byddo Duw'n bresennol.

VII.

A'i gariad lleinw'r nefoedd fry,
A'i lid sy'n usfern obry !
Wys ar ei ddae'r ble bynna bw'i,
A'i awyr w'i'n anadlu.

VIII.

VIII.

Ei law a'm ceidw ar bob tro,
 A'm gwilio mae â'i lygad ;
 Gan hynny pam anghofiaf Dduw,
 Can's agos yw yn waftad ?

CAN III.

Mawl i Dduw am ein Prynédigaeth.

I.

MAWL i'r doethineb, nerth a'r gras,
 Cyflawnder addas hefyd,
 A ddarfu uno ynghyngor Duw
 I gadw'n rhyw gollasyd.

II.

O'r ffirwyth gwarddedig bwyttei'n tad,
 O'i ddedwydd 'stad y cwmpodd ;
 A ninneu'i blant o'i lwynau ddaeth,
 Tan farn marwolaeth dygodd.

III.

Ond clod i Dduw rhoes ei Fab rhad,
 Ein cig a'n gwa'd cymmerodd ;
 I wneud ein heddwch ni â Duw
 Ei fywyd gwiw aberthodd.

IV.

I holl gyfreithiau Dad rhoes barch,
 Trwy ammarch a dorrafom ;
 Dug ein pechoda ar y groes,
 Llawn werth a roes ef drosom.

V.

Ac wele codi wnaeth o'r bedd,
 I'r nef mewn gwedd ardderchog ;
 Mae'n pledio yno'i haeddiant pur
 Dros y troseddwyr euog.

VI.

Teyrnasu ar faingc gogoniant mae,
 Trwy 'allu a'i awdurdod :
 Rhyddhau ei bobl mae'n ddiball
 O'rwyman'r fall a phechod.

VII. Oddi

VII.

Oddi yno'r Arglwydd daw i'r farn,
 Ac â llef gadarn geilw,
 A hyllt y beddau nes bywhau
 A llonni'r feintiau meirw.

VIII.

Ymddangos boed i minneu'n llon,
 Bryd hyn ger bron y Barnwr;
 A chyd â'r dyrfa seinio ma's
 Achubol ras fy Mhrynwyr.

CAN IV.

Mawl am drugareddau ysprydot a thymhorol.

I.

YN rhodio i mae bryd bynna bwyf,
 Gwel'd llawer 'rwyf o dlodion;
 Pa beth a dalaf fi i'm Duw
 Am amledd amryw roddion?

II.

Ni haeddais i ddim gwell nâ hwy,
 Rhoes Duw im' fwy er hynny;
 Can's bwyd sy gennyf pan y mae
 Rhai'n begian, rhai'n newynu.

III.

Pa rif o blant wy'n wel'd o hyd,
 Ar hyd y byd mewn noethni?
 A'm gwisgo innau'n glyd a wnaed,
 O mhen i'm traed rhag oerni.

IV.

Pan na wyr tlodion rai pa le
 I ddodi pennau i orwedd;
 Mae gennyf artre' i fyw o hyd,
 A gwely clyd o 'mgeledd.

V.

Rhai ddysgant dyngu a rhegu'n rhydd,
 Dweud celwydd, a lledratta,
 Ond i'th was'naethu dysgir fi
 A'th ofni di'r Gorucha'.

VI. Ai

VI.

Ai dyma roddion hael dy law
 I mi uchlaw'r rhai hynny ?
 Am hyn dy garu wnelwy'n fwy,
 A gwell nâ hwy'th was'naethu.

C A N V.

Mawl am Enedigaeth mewn Gwlad Grifft'nogol.

I.

D U W mawr yn fore cana'i'th fawl,
 Mae gennyt yn fy ie'ngctid hawl ;
 Am ddechreu f' oes i'th foli 'rwyf,
 A gwellâ nghân pa hyna' bwyf.

II.

I'fh ras rhwymedig wyf yn wir,
 Fy ngeni ar Fryttanaidd dir ;
 Lle llawn o drugareddau'm Ner,
 A geiriau'r iechydwríaeth ber.

III.

Newidia' ddimm o'r wlad 'rwy'n byw
 Am holl gyfoethog aur *Peryw* ;
 Mae yn fy llaw i drysor gwell
 Nag fydd yngwledydd *India* pell.

IV.

Tofturio 'r wyf wrth rai sy'n byw
 Mewn gwledydd na's adwaenant Dduw ;
 Ni wyddant am lawenydd ne',
 Nid ofnant usfern athrist le.

V.

Dy addewidion gwerthfawr di
 Sy'n 'nynnu'm chwant a'm gobaith i ;
 Pan fo'th genhadon glewion glân
 Yn peri'm ffoi rhag bythol dán.

VI.

A'm hanadl mi'th folianna' o hyd
 Am ddangos ffordd i'r nefol fyd ;
 I ffordd marwolaeth mwy nid âf,
 Cam dreulio'th ddoniau chwaith ni wnaf.

CAN VI.

Mawl am yr EFFENGYL.

I.

ARGLWYDD, ei gyfrif 'rwyf i'th ras,
Ac nid i ddamwain fel mae rhai,
Fy ngeni o grifnogol dras,
Nad Pagan wyf neu Iuddew gau.

II.

Beth roisai'r hen frenhinoedd fu
A'r holl brophwydi o Israel ryw;
Pe clywsent hwy'r fath bethau cu
A ddaeth i ni gan Crist Mab Duw.

III.

Mor llawen fyddai 'r rhai digred
Sydd yn addoli pren a ma'n:
Pe gweleint Lyfyr Duw ar led,
A nabod Crist a'i 'Fengyl lân.

IV.

Os 'Fengyl Crist wrthodaf fi
Podd gallaf godi mhen ryw ddydd?
Iuddewon a Chenbedloedd lu
Mewn barn yn codi'n f' erbyn fydd.

CAN VII.

Rhagoriaeth y BIBL.

I.

DUW, gyd â mawl a syndod maith
Ar dy holl waith edrychaf;
Ond dy ddoethineb, nerth a'th ddawn
O'th air a gawn egluraf.

II.

Mae addysg i ni'n cael ei roi
Gan ser sy'n troi'n eu cylchoedd;
Ond yn dy air cyfrwyddyd caf
Pa ffordd yr âf i'r nefoedd.

III. Dar.

III.

Darpara'r meusydd fwyd i mi
 Mawr yw daioni'r Arglwydd ;
 Ond ffrwythau bythol fywyd cair
 Wrth chwilio'th air yn hylwydd.

IV.

Yn hwn mae fy nhrysorau-pur,
 Yn hwn mae nghysur odiaeth ;
 Yn hwn caf fy niwallu'n llawn,
 Yn hwn mae'm cyflawn obaith.

V.

Duw, par im' ddyall dy gyfraith gu,
 A pheth a fu mhechodau ;
 A dwg fi'th 'Fengyl lân bob cam
 Gael pardwn am fy meiau.

VI.

Dysg hon fi'r modd bu farw Crist
 I achub f' athrist enaid ;
 Nid llyfrau'r byd i gyd fy'n ol,
 Fath wyrthiau nefol ddywaid.

VII.

Boed i mi garu Mibl mwy,
 A 'mhoffi fwy fwy ynthro ;
 Darllain y gwyrthiau hyn y dydd,
 A'r nos eu prydd fyfyrio.

C A N VIII.

Mawl i Dduw am ddysgu Darllain.

I.

I'R Arglwydd da offrymmaf glod
 Fy nhafod yn ddiolchgar,
 Am ddysgu 'm ddarllain (lles a bair)
 Ei sanctaidd air mor gynnar.

II.

Ac am fy nwyn i wel'd mor fawr
 Yw inheregl'nawr yn barod ;
 Wrth natur ac ymarfer gas
 Yn druan was i bechod.

B 2

III. A'm

III.

A'm dwyn i wel'd nas meddaf rym
 I wneuthur dim rhag marw ;
A phale ffy'r fath adyn gwael
 Rhag usfern gael ymgadw.

IV.

Fy Arglwydd da dy Lyfyr di
 A faneg i mi 'n eglur,
Am ras i faddeu fy holl fai
 Ac i lanhau fy nattur.

V.

Yn hwn darllenaf hanes wiw,
 Am Grifft Mab Duw a gymmerth
Ein hachos mayr o'i gariad rhad,
 Ei werthfawr wa'd fu'n bridwerth.

VI.

O'r nef lle mae'n teyrnafu 'nawr,
 Enfyn i lawr ei Yspryd,
I ddangos gwrthiau 'i gariad cu
 A thraethu 'Fengyl hyfryd.

VII.

Yr Yspryd hwn a'm dysgo'n bur
 I gredu'r gwirioneddau,
 A draetho'th weision di ar lled,
 A'r rhai a gred dy feintiau.

VIII.

Ac yna mi folianna'r Ion
 A llawen dôn felus-ber ;
 Im' ddysgu darllen d' eiriau cu,
 A'm gwaith na bu yn ofer.

CAN. IX.

D UW yn gweled y cwbl.

I

D UW mawr, trwy dywyll nos heb gel
 Dy lygad wel yn amlwg ;
Ein holl weithredoedd dirgel maen
 Yn noeth o flaen dy olwg.

H. Nid

II.

Nid oes un pechod ag a wnaир,

Na drygair ar ein tafod,

Nad ydynt yn dy lyfyr di,

I'r farn dont i'n cyfarfod.

III.

A gaiff y beiau wnaethum i

Oll eu cyhoeddi yno?

O flaen yr haul, angylion Duw,

A phob dyn byw'n eu gwrandd.

IV.

Duw, wrth dy draed cwilyddio wnaff

Ni beiddiaf edrych fynu;

Fy meiau maddeu ac ymaith tyn

O'th lyfyr cyn fy marnu.

V.

A chofia'r holl flinderau trist

A ddygodd Crist fy Arglwydd;

A moes ei waed ef i'm glanhau,

Ac i ddileu f' euogrwydd.

VI.

O pâr im' ofni tra fwy byw

Gyd-ddwyn ag unrhyw bechod;

Can's gweld a chlywed mae'r Duw mawr,

A phob bai lawr mae'n osod.

C A N . X.

Meddyliau difrifol am Dduw ac Angau.

MAE Duw, teyrnasu fry mae ef,
Arglwydd y nef a'r ddaear yw;
'Rwy'n ofni 'lid, 'rwy'n ceisio i'hedd,
A mola'i fawredd tra fwy byw.

II.

Mae cyfraith a roes ef o'n bla'n,
I'n dysgu bawb pa beth a wnaun;
Plyg f' enaid i'w orch'mynion glân,
Can's sanctaidd ynt ac union iawn.

181 CANIADAU DWY FOL

III.

Mae 'fengyl o gyfoethog ras,
Lle caiff pechadur gysur llawn ;
Dyw maddeu fy mhechodau cas,
Torrais dy ddeddfau'n fynychiawn.

IV.

Mae awr pan rhaid im' farw'n lân,
Ni's gwn pa gynted y daw hi ;
Mae myrdd yn meirw o blant mân,
A myn'd i'r farn o'm hoedran i.

V.

Boed im' iawn dreulio oriau f' oes,
Tra bo dydd gras i gwpl a ngwaith ;
'Difeirwch yn y bedd nid oes,
Na chynnnyg hedd i'r meirw chwaith.

VI.

Fel pren a dorrer ac a syrrh
I'r de', neu'r gogledd yno se'f ;
Dyn â i'r nef neu uffern byrth,
Trig yn y 'stad y trengodd ef.

C A N XI.

N E F a e U F F E R N .

I.

M A E nesoedd o lawenydd mawr
A hedd uwchlaw'r wybrennau ;
A phan fo marw duwiol blant
I honno'r ânt yn ddiau.

II.

Mae uffern lle ofnadwy hyll,
A bythol erchyll boënau,
Drwg ddynion yno a diaflaid cân'
Mewn mwsg a thân gyd-ddiodde.

III.

All un fel fi, ystruan gwan ?
Ffoi rhag y fan felldiged ?
A disgwyl pan fwy' marw'n syth
I'r nesoedd byth gael myned ?

IV. Gweddio

IV.

Gweddio a darllen wnaf am hyn

Tro anadl yn fy ngenau ;

Rhag cael fy nhorri heddyw lawr,

A'm gyrru i ddifawr boenau.

CAN XII.

Manteision Crefydd foreuol.

I.

GWYNFYD Y PLANT SY'N DERBYN DYSFG,

Ac addysg dda yn forau ;

Ffieiddiant ffyrdd trofoddwyr ffol,

Nid ânt i uffernol lwybrau.

II.

Pan roddo'n ddechreu'n hoes i Dduw,

Hoff gantho yw fe'i cymmer ;

Offrymmiad clau o flodau'n nerth,

Nid ydyw aberth ofer.

III.

Haws gwaith yw os dechrewn ni

Yn ieuaiungc ofni'r Arglwydd,

Can's dynion hen wrth bechu'n hir

A gledir mewn euogrwydd.

IV.

Rhag maglau fil diogelwch fydd

O ddechreu crefydd foreu ;

Mewn oedran, gras ein cadw wna,

Ac a gryfha'n rhinweddau.

V.

I ti'r Duw Hollalluog mawr,

Y rhawn ni 'nawr ein mebyd ;

Boddlondeb cawn o wel'd ein bod

Yn eiddod tros ein bywyd.

VI.

Mewn peraidd fawl a gweddi bid

Im' dreulio 'm ie'ngctid nerthol ;

Felly par'toir fi fyw yn hwy,

Neu i farw'n fwy cynharol.

CAN XIII.

Y PERYGL o OEDL

I.

PAM d'wedaf mai, *Rhy gynnar yw*
Im' gofio angau a cheisio Duw;
 Gall blodau wiwo ganol dydd
 A minneu farw heddyw 'n brudd.

II.

Fy nghalon gyndyn os ni chlyw
 Alwedigaethau graston Duw,
 Mewn pechod gall galedu'n syth,
 Ac heb gael edifeirwch byth.

III.

Duw, beth pe digiai tr'w'i'n naccau
 Gweddio, darllen a gwellhau?
 A thyngu na rydd ynteu glust
 Bryd arall i'm griddsfannau trist.

IV.

Beth os ei erchyll lid a lysg?
 Am wrthod gras a duwiol ddysg?
 A'i gariad droi'n ddigofaint mawr
 A'm taro yma'n farw i lawr?

V.

Peth enbyd iawn ei ddigio yw,
 Pwy edwyn nerth a dial Duw?
 Un ergyd o'i drom wiaLEN dry
 Blant drwg yn glau i usfern ddu.

VI.

Ac yno byth gwaith ofer fydd
 Am ras a phardwn grio'n brudd;
 Dymuno amser i ail fyw,
 Ne' obeithio gweled wyneb Duw.

CAN XIV.

Esamplau o Dduwioldeb cynnar.

I.

PA fendigedig siamplau gair
 Ar lawr yngair y bywyd,

blant

O blant gofalus fu cyn hyn
Am grefydd yn eu hie'ngtid.

II. II

Y Iesu sy'n teyrnasu fry,
A llywodraethu'r bydoedd;
Yn blentyn gynt fel minneu gad,
A deddf ei Dad a gadwodd.

III.

Siaradei â gwyr yn ddeuddeg o'd,
Er syndod i'r Iuddewon;
Er hyn i'w fam fe roddei barch,
Doi wrth ei harch yn union.

IV. V

Plánt ganent gynt Hosanna'n hy
A'u Prynwr Iesu a folent;
A'u tafod parchent ef ar lled,
A'r Pharisé'd a'i caplent.

V. IV

A Samuel yn faban gwiw,
I weini i Dduw a ddygid;
A Thimotheus a ddyfgei'n bur
Y'sgrythur yn ei ie'ngtid.

VI.

Pa ham yr oedai'r peth trwy fai
A ddysgodd rhai mor foreu?
Na threuliwyf un diwarnod mwy,
A'r gwaith yn hwy heb ddechreu.

C A N . X V.

Yn erbyn dywedyd Celwydd.

I.

PETH hyfryd iawn i ie'ngtid yw
Rodio yn ffodd doethineb Duw;
I ofni celwydd, dweud y gwir,
Fel gallo pawb eu credu'n bur.

II.

Ni's gallwn roi i'r celwyddwr gred,
Er mai gwirionedd weithiau ddwed;

A'r

22. CANIADAU DWYFOL

A'r hwn yn gynta a wnel un bai
A'i guddio â chelwydd a'i gwna'n ddaū.

III.

A glywsoch chwi, neu ddarllen am
Gafineb Duw at dwyll a cham ?
Fel t'rawyd *Ananias* lawr,
Yn farw am ei gelwydd mawr.

IV.

A'i wraig *Sapphira* marw fu,
Pan ddaeth hi mewn a bod mor hy,
A cheisio cadarnhau yn siwr
Y celwydd a dd'wedasai'r gwr.

V.

Mae Duw'n ymhoffi yn y rhai
Sy'n dweud gwirionedd heb ddim llai ;
Ond pob celwyddwr fydd a'i nyth
Mewn llyn o dân a brwinstan byth.

VI.

Boed i mi wilio 'nhafod coeth
Rhag cael fy nhafn i usfern boeth ;
Can's pob celwyddau o dd'wedo plant
Yn llyfyr Duw eu cyfrif cânt.

C A N. XVI.

Yn erbyn Cynnhenau ac Ymladd.

I.

GAdewch i gwn i chwyrnu a chnoi,
Ac i gyffroi o brysur ;
Ymladded eirth a llewod dig
Can's dyna'u ffyrniq nattur.

II.

Ond blant ni ddylech chwi roi lle
I'nwydau mor annedwydd ;
Eich dwylo bach erioed ni wnawd
I'rwygo cnawd eich gilydd.

III.

Boed cariad trwy'ch holl waith o hyd,
A'ch geiriau gyd yn fwynaid ;

Fel

i B L A N T .

Fel Mab y Forwyn 'mrowch ymddwyn,
Y Iesu mwyn caruaidd.

IV.

Fel Oen un diddrwg oedd erioed,
Ac fel mewn oed y tyfodd ;
Mewn ffafar gyd â Duw a dyn
Yn enwog un cynhyddodd.

V.

'Nawr mae'n teyrnasu yn y nef,
A gwel'd mae ef oddi yno
Y plant mewn cariad sydd yn byw,
Fe noda'r cyfryw 'n eiddo.

C A N . XVII.

Cariad rhwng Brodyr a Chwiorydd.

I.

P A gynnen bynnag fo o dre',
Boed heddwch gartre'n wastad ;
Rhwng brodyr a chwiorydd bach
Ni ddylai 'mgintach ddwad.

II.

Mewn nyth mae'r adar yn gyttun ;
Ac ond yw hynny'n g'wilydd,
A phlant o'r un tŷ mor ddiras
A chwympo ma's a'u gilydd.

III.

Drwg enwau'n gynta' a geiriau dig,
Nad ynt ond chwythig chwythiad ;
All droi yn ffyn mewn natur boeth,
Cleddyfau noeth a mwrddrad.

IV.

Fe demtia'r diafol un mab mam
I wneuthur cam ag arall ;
Cain ddrwg, fel hyn ei yrru wnaawd
I ladd ei frawd mor angall.

V. Y

V.

Y doeth a oera'i lid, os nyn,
O'r lleia cyn tywyllnos ;
Ond dig ym mynwes ffwl y fydd
Hyd fore-ddydd yn aros.

VI.

Duw, maddeu ein plentynaidd lid,
A symmud ein hymserthiad ;
Rho gyd ag oedran ras a dawn
A chalon lawn o gariad.

CAN XVIII.

In erbyn Gwawar a galw Enwau.

I.

EIN tafod wnaed i foli'r Ion,
Nid i roi i ddynion enlib ;
Pan roddo eraill in' ddrwg fri,
Na thalwn hi'r cyffelyb.

II.

Tafodau drwg sy'n gofyn cur,
A'u cospi'n wir a ddylid ;
Euog o usfern dân yw fo,
A alwo'i frawd yn ynfyd.

III.

Y geneu halogedig hy,
Sy'n gwawdio a chablu'n ddiffaith,
Y saint, neu bethau sanctaidd Duw,
Tyrr ef y cyfryw ymaith.

IV.

Hen Elizeus ei watwar ca's
Gan blant diras ysgymmyn,
Gwaeddasant ar y prophwyd cu
Dos, dos i fynu moelyn.

V.

Duw'n fuan iawn mewn llidiog fodd
Attaliodd eu drwg foesau,
Anfonodd eirth a'u llarpio wnaed,
Mewn griddfan, gwaed a dagrau.

VI. Duw

B L A N T.

VI.

Duw mawr ofnadwy wyt, yn wir,
I bawb sy'n gwneuthur pechod ;
Rho im' dy ras, a dysg i mi
Wrth reol ddofi 'nhafod.

C A N X I X.

Yn erbyn Tyngu a Rhegu a chymmeryd Enw DUW
yn ofer.

I.

A Ngylion yn y nef sy'n byw
A barchant d'Enw mawr, O Dduw!
Crym diaflaid hwythau'n usfern ddu,
Tan fraw dy wialen oddi frŷ.

II.

Ond plant rhyfygus, drwg eu fain,
Amherchi'th Enw mawr mae 'r rhai'n ;
A phan y digiont tyngu wnan'
A rhegant eu cyfeillion mân.

III.

O'th flaen p'odd safant hwy 'nol hyn;
Rai ddarfu dy ddi'styru'n llyn ;
Pan fariech hwy i'r lle dihoen
O fythol dân a didrangc boen.

IV.

Ac yno byth ni chânt un dafn
I oeri eu tafod poeth na'u safn ;
Ond yma mi a'th fola'n gu,
Mewn gobaith byth o'th foli fry.

V.

Fe glwyfa nghalon os fi glyw
Drueiniaid yn amherchi Duw ;
Duw mawr yr hwn wy'n ofni ei lid
A'r nefol Dad wy'n garu o hyd.

VI.

Os halogedig fydd y plant,
Os cym'ryd d' Enw'n ofer wnant,
A thyngu a rhegu yn ddiras,
Gadawaf eu cyfeillach gas.

C

C A N

CAN XX.

In erbyn SEGUR YD a DRYGIONI.

I.

MOR ddiwid mae'r wenhyfen fach
Heb eiriach un awr desog,
Ond casglu mêl ar hyd y dydd
O lysiau a gwŷdd blodeuog.

II.

Mor gywrain gweithia i chelloedd mân,
A'r cwyr mor lân mae'n ledu,
Gan boeni'n fawr i lanw'i thy,
A'r mêl mae hi yn gasglu.

III.

Mewn gwaith neu ryw gelfyddyd wiw
Bwyf fineu fyw yn ddiwyd,
Can's Satan gais ryw ddrwg bob tro
I segur ddwylo i wneuthyd.

IV.

Mewn gwaith neu lyfrau treulio wna'
Flynyddoedd cynta'm ie'ng&tid ;
Fel gallwyf roi rhyw gyfrif da
Am bob dydd yma o'm bywyd.

CAN XXI.

In erbyn CYFEILLACH DDRWG.

I.

PA ham yr âf i chwareu mwý
At blant nad wy'n eu hoffi,
Sy'n tyngu a rhegu'n fawr eu tra
Yn ymladd a difenwi ?

II.

Câs gennyf wrando 'u nwyfus gân
A'u geiriau aflen enbyd ;
Ni lygra'i nhafod byth o'm bodd
A'r fath ymadrodd ynfyd.

III. Mi

III.

Mi droaf oddi wrth ffyliaid ffwrdd,
Nid âf i gwrdd a gwawdwyr ;
Am rodio gyd â'r doeth yr wy',
I ddysgu mwy o synwyr.

IV.

Oddiwrth un bachgen drwg i'n mysg,
Deg eraill ddysg ei gampau ;
Un ddafad heintus lygra'r praid,
Nes bont yn glafaidd hwyntau.

V.

Duw 'r wy'n casau cyd-rodio a byw
A phlant annuwiol diriaid ;
Am hyn na yrr fi i uffern lle
Nad oes ond pechaduriaid.

C A N XXII.

Yn erbyn BALCHDER mewn DILLAD.

I.

PAM y balchia neb rhyw un
Mewn dillad, gorchudd c'wilydd dyn?
Y gwaith o 'mdrwfio oll ni bu
Nes pechodd Efa'n hen famgu.

II.

Cyn gwisgo'r gorchudd, collodd hon
Ei gwisg o ddiniweidrwydd llon ;
Ei harddwch syrthiodd, etto 'i phlant
Yn nodau'i gwarth ymffrostio wnant.

III.

Pa fost, pa falchder, pa 'mdegcau,
Mewn dillad newydd sy gan rai ?
Fu'r ddafad cyd yn wisgo'n wlan,
Neu 'nghylch y sidan bryf o'r bla'n.

IV.

Mae'r lili gwyn, a'r plyfyn byw,
Yn well eu trwsiad gwell eu lliw ;
Er gwisgo'n hardd mae pryfed mân
Hediaid a blodeu o hyd o'm bla'n.

28 CANIADAU DWYFOL

V.

Gan hynny mi a rof fy mryd
Ar wisgo f' enaid gwerthfawr drud ;
Gwybodaeth, rhinwedd, gwir a gras,
Yw'r gwisgoedd gwerthfawrocca i ma's.

VI.

Nid pryfed mwy gyftadla â mi,
A hon ymdrwisia angylion fry ;
Ac yn y byd pan fu Mab Duw
Hon oedd ei wisg nefolaidd yw.

VII.

Ni phydra 'i byth, a hen ni thry,
Nid ofna 'i lwydni g'law na phry' ;
Pa fwya gwisger hon bob dydd,
Ni chyll mo'i gawr disgleiriach fydd.

VIII.

Hon wifgaf tra bwyf yn y byd,
Ac âf i'r nef i'w gwisgo o hyd ;
Hardd iawn yw hon yngolwg Duw,
Ei waith ei hun a'i hoffder yw.

C A N XXIII.

UFUDD-DOD ; RIENI.

I.

Gwrandawed plant s' am ofni'r Ion,
Lais eu hathrawon beunydd ;
Rhont i'w rhieni deilwng barch,
A gwnant eu harch yn ufudd.

II.

Gwrandewch y gosp, ofnadwy yw,
A fygwth Duw roi arno ;
A dorro arch ei dad ar gam,
Neu air ei fam watwaro.

III.

Pa drwm euogrwydd arno drig ?
Mae'n felldigedig druan !
Ycigfrain dynn ei lygaid ef,
Eryrod nef a'u bwyttan.

IV. Ond

IV.

Ond duwiol ostyngedig blant,
A barchant eu rhieni ;
Cânt ar y ddaear fyw yn hir,
A'u dwyn i dir goleuni.

CAN XXIV.

ACHWYNIAD PLENTYN.

I.

PA ham ar chwareu rhof fy mryd,
Mor fawr mor ddiwyd beunydd ;
Heb gofio am nef nac usfern chwaith,
Na'r duwiol waith o grefydd ?

II.

I beth darlena 'i Mibl cu ?
Duw, ond i ddysgu 'th 'wyllys ;
A gaf fi ddarllen hwn tra bwy,
A bod yn fwy gwrth'nebus ?

III.

Fy nghalon, ffol a gwylt yw hon !
A choegion yw meddyliau ;
Tosturia wrth fy ngwendid hwn,
Rho bardwn am fy meiau.

IV.

Par immi wrando'th nefol lais,
Ac yngais i weddio ;
Can's Duw, rydd rasol glust i'r plant,
Y rhai a alwant arno.

CAN XXV.

CAN FOREUOL.

I.

I'R haul ordeiniaist, fy Nuw mawr,
Ei briod awr i godi ;
A gyrraist hwn o gylch y ne',
I roi i bob lle oleuni.

II.

O'r dwyrain bell y bore mae
 Fel cawr yn dechre'i yrfa ;
 Ni flina byth ni orphwys chwaith,
 Dros ddaear faith tywynna.

III.

Fel ynteu boed i mi gwplau,
 Fy nyledswyddau beunydd ;
 Gan ddechreu'n fore a theithio o hyd,
 Tu a'r nefol fydd yn ufudd.

IV.

Rho im', O Dduw, dy nefol rad,
 A'm henaid nad i gwyno,
 I foreu ddydd fy einioes fer
 Gael oll ei ofer dreulio.

CAN XXVI.

CAN BRYD NHAWNO L.

I.

NAWR un dydd arall heibio aeth,
 Y Duw a'm gwnaeth wy'n foli ;
 Ei ras ef a'i ragluniaeth sydd
 Y nos a'r dydd i'm gweini.

II.

Ond ofer rhed fy mebyd i
 A mawr yw rhi' fy meiau ;
 Duw maddeu'r rhan aeth heibio'n ffol,
 Rho nerth fy 'nol o'm dyddiau.

III.

Fy nghorff i gysgu lawr mi rho,
 D'angylion fo'n castellu
 O gylch fy mhen trwy'r t'wylwch du
 A gwilio o ddautu ngwely.

IV.

Fy llygaid rhof i gau'n ddifraw,
 'Rwyt ti gerllaw i'm gwarchad ;
 A'r boreu gad im' godi'n glau,
 A llawenhau'n dy gariad.

CAN

C A N . XXVII.

Ar foreu-ddydd yr ARG LWYDD.

I.

HWN ydyw'r dydd, na fyddwn drift,
Y cododd Crist o farw ;
Pa ham y treuliai f' oriau glân
Mewn cwsg a heppian heddyw ?

II.

Hwn ydyw'r dydd y drylliodd ef
Nerth usfern gref ac angau ;
A wifgaf fi iau *Satan* mwy,
A charu yn hwy fy meiau ?

III.

Hwn ydyw'r dydd daw'th bobl di
I'th gyd-addoli'n hylwydd ;
Dymunwn inneu fyn'd ar frys
I ddyfgu'th 'wyllys, Arglywydd.

IV.

I ado'm chwareu 'r wy'n ymroi,
Ac ymbartoi i'r byd nesaf ;
O par im' garu'th sanctaidd ddydd
O'r faith hwn sydd yn bennaf.

C A N . XXVIII.

Ar Brydnhawn-Ddydd yr ARG LWYDD.

I.

ARGLwydd, mor hyfryd gennyf fi
Wel'd tyrfa yn d' addoli di ;
Gweddio a chanu maent ynghyd,
A dysgu'r ffordd i'r nefol fyd.

II.

Bum yno, ac âf etto o hyd,
Mae'i fel nef fechan yn y byd ;
Nid chwarae na'r pleserau sydd,
Wna im' anghofio'th sanctaidd ddydd.

III. 'Sgri-

III.

'Sgrifenna i'm cof, fel yno cair,
Destynau ac athrawiaethau 'th air,
Fel byth na thorrwy'th ddeddfau glân,
Ond gwell dy garu nag o'r bla'n.

IV.

Meddyliau am GRIST fo'n glynu'n glos,
A llanw nghalon yn y nos;
Rho bardwn trwy ei waed i mi,
Gael huno a deffro gyd â thi.

Y DEG GORCHYMMYN o'r Hen Destament, wedi eu gofod mewn Cynganeddferr i Blant.

I. **N**A foed it' dduwiau ond myfi.
II. Un eulun nac addola di.

III. Nac ofer gymmer Enw Duw.

IV. Na lygra'r Sabbath sanctaidd yw.

V. Rho i'th rieni barch a bri.

VI. Na wna lofruddiaeth gochel di.

VII. Cadw rhag aflan air neu waith.

VIII. Er tlodi na ladratta chwaith.

IX. Na fydd, na châr fod yn gelwyddog.

X. Na chwennych eiddo dy gymmydog.

Sum y GORCHYMYNION allan o'r Testament Newydd.

A'TH enaid oll câr DDUW, O ddyn,
A phob cymmydog, fel dy hun.

Rheol auraidd ein IACHAWD WR.

M A T. vii. 12.

BY DD di i eraill dêg a mwyn,
 Fel mynni eraill it' ymddwyn ;
 Na wna ac na-ddywed wrth un dyn,
 Y peth na chym'rid ti dy hun.

Ein Dyledswydd i DDUW a'n CYMMYD OG.

CAR Dduw â'th enaid a'th holl fryd,
 A'th nerth i gyd, a'th galon ;
 Câr dy gymmydog fel dy hun,
 Bydd gyflawn fwynnddyn ffyddlon.
 Gwna i eraill fel y mynnit gael
 Yn ddiwael ganthynt hwythau ;
 Y peth na chym'rit gan un dyn
 Na wna dy hun mewn un lle.

HOSANNA i GRIST. Mesur bir.

III.

HOsanna i Fab *Dafydd* sy
 'N teyrnasu ar yr orsedd fry ;
 Bendithiwn d'wysog nef i gyd,
 Dyg iechydwríaeth lawr i'r byd.

II.

Boed i bob oedran a phob iaith
 Ymrwymo yn hyn o hyfryd waith ;
 Hen bobl a phlant yn *Seion* sy
 Dyrchefwch glod eich Prynwr cu.

Mesur

Mesur cyffredin.

HOsanna i D'wysog gras, (heb gel)
O Seion gwel dy Lywydd;
A dysg dy blant i foli'n ffaeth,
Y Mab o hiliogaeth *Dafydd*.

II.

Hosanna i'r Gair yn gnawd a wna'd,
Oddiwrth y Tad daeth Iesu,
Y iechydwriaeth iddo rhoer,
A'i Enw foer yn foli.

GOGONIANT i'r TAD, &c.

Mesur hir.

I'R Tad a'r Mab a'r Yspryd Glân,
Un Duw tragwyddol di wahan;
Mawl a gogoniant fo 'mhob lle,
Gan bawb trwy'r ddaear hon a'r ne'.

Mesur cyffredin.

ADDoler Duw y Tad o hyd,
A'r Mab a'r Yspryd sanctaidd;
Gan bawb o'r Saint dan wybren sy,
A'r disglair lu nefolaidd.

Rhai



Rhai CANIADAU moefol.

C A N I .

r CYSGADUR neu'r DIOGYN.

I.

Lais y cyfgadur, a glywaf yn cwyno,
Deffrowyd fi'n rhy gynnar rhaid heppian peth etto;
Fel drws ar ei golyn mae'n troi ar ei wely,
Ei ben a'i ysgwyddau a'i ystlysau o ddautu.

II.

Ychydig fwy gyfgrif, ychydig fwy heppian ;
Fel hyn traul ei ddyddiau a'i oriau mor chwarian,
A phan fo'n cyfodi, mae'n plethu ei ddwylo,
A'i feddwl yn rhedeg ar wagedd pan rodio.

III.

I'w ardd aethum heibio a gwelais y drysni
A'r drain oedd fel coedwig a'r ysgall yn codi ;
O'i gylch 'r oedd ei ddillad yn garpiog a thyllau,
A'i arian fe'i gwariodd nes ydoedd mewn eisiau.

IV.

I 'mwel'd ag ef aethum ryw bryd gan obeithio
Ei fod ef o'i wagedd 'nawr wedi diwygio ;
Adroddei freuddwydion, ei fwyd a'i ddiodydd,
Heb grybwyl un gronyn am Dduw nac am grefydd.

V. Wel

V.

Wel dyma wers i mi 'be fi wrth fy nghalon,
 Fel hyn bu'fwn inneu o bosibl yn union ;
 Ond diolch i'm ceraint a'm dysgodd i garu,
 I weithio a darllain yn gynnar heb ballu.

II. *Chwareyddiaeth ddiniwaid.*

I.

WRTH wel'd yr Wyn ifaingc i maes yn y caeau,
 Yn chwareu a llammu yn ochor eu mammau,
 A'u cnyfiau mor lân ac mor wyn ;
 Neu nyth o g'lommennod mewn man gyd a'u gilydd,
 Mewn cariad yn chwareu heb ddigter na cherydd,
 Beth allwn di ddysgu oddiwrth hyn ?

II.

Pe bu'sem ni hwyaid trybaeddsem mewn llaid,
 Neu gŵn gallsem ymladd a'u gilydd heb baid,
 Mae natur mor gâs ac mor greulon ;
 Ond Tomas a William blant bach byddwch fwyn,
 A glân a di-ddrwg fel c'lommennod neu Wyn,
 Gre'duriaid di-niwaid a gwirion.

III.

Ni ddylai neb wneuthur a'u gilydd ddim cam,
 Neu niwaid, wrth gellwair neu chwareu, waith pa'm,
 O brysur fe deimlir y clwyf :
 Plant drwg taflu cerrig ar antur a wnan',
 Fel ynfyd a dasflei o amgylch y tân
 A d'wedyd, Ond cellwair yr wyf.

III. Y

B L A N T.

III. Y R H O S Y N.

I.

MOR hardd yw y rhosyn ei liw ef a'i ddull,
Gogoniant mis Ebrill a Mai ;
Ond dail hwn pan dorrer a wiwa'n ddioed,
A chrin mewn diwarnod neu lai.

II.

Ond y rhosyn ymffrostio all e'
Uwch blodeu y maesydd i gyd ;
Pan gollo fe'i liw, a gwiwo o'i wedd,
Mae arogl e'n beraidd o hyd.

III.

Mor frau ydyw ie'ngftid a thegwch dyn byw,
Er iddynt fel rhosyn deccau ;
Ac er ein holl ofal i'w cadw, nid gwiw,
Eu lladd y mae amser yn glau.

IV.

Ni byddaf balch mwyach o'm hie'ngftid na'm pryd,
Mewn munud y gwiwa eu gwedd ;
Ond gwneuthur daioni aroigli wna hyn,
Fel rhosyn pan f'wy yn fy medd.

IV. Y Kleidr neu'r Yspeiliwr.

I.

PA hain y drygaf fy nghymddydog,
Myn'd â'i foddiion heb ei fodd ?
At waith oneft y gwnaed dwylo,
Nid i 'speilio mewn un modd.

D

II. Twyllo'i

II.

Twyllo'i hun mae hwnnw'n erchyll
A gais ennill trwy ffordd ddrwg ;
Oll trwy ledrad a ennillir
Gofid, gwarth a blinder ddwg.

III.

Oni ddysgodd *Efa* ac *Addaf* i ni
Gyfrif eu hennill hwy ar hynt ?
Dugasant ni i 'stâd golledig,
Wrth ddwyn y ffrwyth gwarddedig gynt.

IV.

Mynych gwelsom un yn dechreu
Arfer drygau bach ar dro,
Pan galed ei mewn anwired
Crogbren fydd ei 'ddiwedd fo.

V.

Lledrad byth nî bydd guddiedig,
Er in' dybio 'i fod yn gêl ;
Pan gymmerom beth gwarddedig
Duw â'i lygad craff a'i gwel.

VI.

Cadw nghalon i rhag arfer
Chwennych dim nad f' eiddo yw,
Rhag im' ddwyn y peth na rodder,
Cadw nwylo 'n lân O DUW.

V. Y Morgrugyn.

I.

Y Morgrug mor tychain ynt i'n golwg ni,
 Ni a'u fathrwn i'r llwch nes trengont yn llu,
 Heb brisio mo honynt byth mwy ;
 Ond er doethed y'm, i'w hysgol od awn,
 Mae llawer diogyn a dwlyn di-ddawn,
 All ddysgu gwers ddoeth ganddynt hwy.

II.

Ni threuliant mo'u hamser yn ofer difudd,
 Ond caiglu eu lluniaeth ar ddisglair des ddydd,
 Par'toi erbyn gauaf yn iawn ;
 Hwy drefnant eu gorchwyl mor ddoeth ac mor lew,
 Fel rhai yn rhagweled y 'stormydd a'r rheu,
 Wrth fudo eu bwydydd i mewn.

III.

Ond fi sy'n llai'm synwyr nâ'r morgrug diblaid,
 Os na chym'raf ofal am bethau sy raid,
 Par'toi rhag peryglon mewn pryd :
 Pan ddel angeu neu henaint i'm hwyneb yn brudd,
 Pa adyn gwael fyddaf yn niwedd fy nydd,
 Os gwag dreulia'm ie'ngctid i gyd.

IV.

'Nawr, 'nawr boed i'm feddwli mewn ie'ngctyd a grym
 Pa beth a'm gwas'naetha pan ddel clefyd llym,
 Ac erfyn maddeuant gan Dduw :
 'Mroi darllen a chredu a gwir ufuddhau,
 Fel pan drotho angau fi maes o'r tŷ clai,
 Caf yn y nef balas i fyw.

VI. Ymradau da.

I.

ER 'mod i 'nawr yn ifangc heini,
Ni's gwn i beth all ddigwydd i mi ;
Par'toaf i bob cyflwr heddyw,
Lle byddo amser yn fy ngalw.

II.

Os byddaf fawr neu yn gyfoethog,
Caiff eraill fod o'm da'n gyfrannog ;
Mi a ddiwalla'r tlawd â lluniaeth,
Heb ddangos gwawd ac anystyriaeth

III.

Lle gwelwy'r cloff, dall, mud, neu fyddar
Ymddygaf iddynt hwy yn hawddgar,
Yr un peth wy'n haeddu deimlo
Os gwatwaraf hwy neu'u taro.

IV.

Os rhydd neb im' dafod diffaith,
Ni ddychwelaf hwnnw eilwaith ;
Y ffordd oreu i ddial camwedd
Yw dioddef trwy amynedd.

V.

Pan y clywyf rai'n dweud celywydd,
Tyngu a rhegu yn ddig'wilydd,
Mi brofa'u gwneud yn ddoeth yn gyntaf,
Neu o'u clyw yn glau 'madawaf.

VI. Beth

VI.

Beth er byddaf wael mewn tlodi,
Rhái mawr a llawn a ῥwyma'i ngharu,
Tra bwy'n oneft glân ac ufudd
Yn ymostwng wrth eu cerydd.

VII.

Os claf fyddaf neu anghenog,
'Rwy'n disgwyl cwrdd â rhai trugarog ;
Gan 'mod i'n caru helpu'r gweinion,
Er nad ydynt lân na doethion.

VIII.

O'm bodd ni anfoddlonaf ddynion,
Na chym'ryd f' anfoddloni'n union ;
'R hyn nid yw iawn mi brofa'i wella,
Os ni wellir mi goddefa'.

IX.

Bydded i mi wilio 'n waftad
Ar fy 'nwydau a'm hymddygiad ;
Fel na dd'wettwyf ddrwg na'i wneuthyd,
Er bod eraill yn'i arferyd.

X.

I uffern arfer ddrwg sy'n ledio,
Byth na chaffer fi'n cydfynio ;
Ond arwain bywyd hyfryd heddyw,
Nad ofnwyf foru fyn'd i farw.

VII. Prydnawn ddydd Haf.

I.

MOR dêg fu'r diwarnod, mor ddisglair fu'r haul,
Fe redodd ei yrfa heb flinder na thraul,
Er iddo mewn niwl gyfodi yn wael,
Ac wedi'n daeth gwallaw ambell ddafn ;
Ond 'nawr wedi dod i'r gorllewin fel cawr,
Fel aur yw ei belydr a thegwch ei wawr,
Yr wybren mae'n llwio wrth fyned i lawr,
A chyfyd yn ddisglair drachefn..

II.

Fel hyn dechreu'r Cristion ei yrfa'n ddiau,
Fel haul yn y niwl wrth edifarhau,
Mae'n toddi yn ddagrau ac yna'n tegcau,
A myn'd i'w ffordd nefol mewn hedd ;
Ond hwn gerllaw diwedd ei yrfa a fydd,
Fel haul teg yn machlud yn gryfach ei ffydd,
Rhydd obaith diogel ar ddiwedd ei ddydd
O godi'n fwy disglair ei wedd.

Hymn y Cryd neu'r Gadair.

I.

HYST! f'anwylyd, gorwedd, heppian,
Angylion gwilian di o'r nen;
Bendithion nefol heb rifedi
Sy'n difera ar dy ben.

II. Cwsg

III.

Cwsg, fy mabi, ffryns sydd drosot
 Yn darparu yn ddibaid ;
 Fwyd a dillad, tŷ heb daliad,
 Pob peth ag sydd angenhaid.

III.

Pa faint gwell 'r ys yn dy weini
 Nâ'r glân Iesu'n Harglwydd ni ?
 Pan ddisgynnodd lawr o'r nefoedd,
 Yn Fab bach un modd a thi.

IV.

Esmwyth, tyner ydyw'th gader,
 Caled oedd lle'th Geidwad cu ;
 Pan y ganed e'n y beudy,
 Gwair ei wely gore fu. . .

V.

Hyfryd faban, pur ei anian,
 Gwych a gwiwlan, coch a gwyn !
 Duw gogoned ymhliith 'igrybliaid,
 Synne' angylion weled hyn.

VI.

A allsei pechaduriaid ?gymmyn,
 Roi ond preseb (gwael yw'r lle ?)
 I roesawi'r nefol Frenhin
 Ai fel hyn amharchwyd e' ?

VII.

Hyfylt fy mhlentyn nid wy 'nganyd
 Geiriau celyd wrhyt ti ;

Wrth

Wrth dy glun dy { * fam sy'n } eiste,
 D' amddiffyn caiff fy mrechiau i.

VIII.

Coffa'r wy'r Iuddewon cethin,
 Amharchei'u Brenhin mawr fel hyn;
 Fel y trinient Duw'r gogoniant,
 Canu'r wyf mewn sorriant syn!

IX.

Wele o'i gylch fugeiliaid mwynion
 Dweud arwyddion'r oent o'r nef;
 Ceisient ef ac yno cawsan',
 A'i fam burlan gyd ag ef.

X.

Wele'i'n gwiango'r hawddgar IESU,
 Mwyn mae'n gwenu Faban gwiw!
 Pan fae'n wylo ma'i'n dyhuddo,
 Canu a suo i'r plentyn syw.

XI.

Wele'n cyfgu yn y preseb!
 Cor yr ychen cyrnig hŷ;
 Hedd f'anwylyd, nid oes perygl,
 Ych gerllaw i'th wely di.

XII. Er

* Yma gellwch arfer y geriau *brawd*, *chwaer*, *cár*, *ffrynd*, &c.

XII.

Er dy fwyn di blentyn hoyw
 Rhag it' farw a myn'd i'r tân,
 Rhag wylofain byth ac ochain,
 Pthachub daeth dy Brynwr glân.

XIII.

Byw i'w 'nabod ef a wnelech,
 A'i garu tra sech byw a bod;
 A myn'd atto i drag'wyddoldeb,
 Gwel'd ei wyneb, canu ei glod.

XIV.

Mi' th gusanwn fil o weithiau
 Gan obeithio hyn i'th ran,
 Byth ni ddichon mam ddymuno
 Gwyufyd gwell i'w babi gwan.

D I W E DD.



LL Y F R A U a argraphwyd ac ar werth
gan I. Ross, yng Ngbaersyddin.

I. **A** New ENGLISH-WELSH DICTIONARY : containing all Words necessary for Reading an English Author ; wherein not only the Corresponding British is given to the English, but also every English Word is properly accented to prevent a bad Pronunciation, the Part of Speech added to which each Word respectively belongs, and proper Authorities subjoined where necessary. The Whole carefully Compiled from the most approved Authors in both Languages. By WILLIAM EVANS.

II. Agoriad i Athrawiaeth y ddau Gyfammod, gan yr Enwau Deddf a Gras. Pris 5*s*.

III. Tyred a Groesaw at Iesu Grift. Pris 10*c*.

IV. Teml Salomon ynghyd â'i Pherthynasau, wedi ei hysprydoli. Pris 9*c*.

V. Taith y Pererin. Pris 9*c*.

VI. Yr Aberth Cymmeradwy : neu, Ragoriaeth calon ddrylliog. Yn dangos Nattur, Arwyddion, ac Effeithiau priodol Yspryd drylliedig. Pris 6*c*.

VII. Y Ffigys-bren áンffrwythlon ; neu, Esponiad ar Ddammeg y Ffigys-bren diffrwyth. Pris 4*c*.

VIII. Myfyrdodau ar y pedwar Peth diweddaf, sef, Angeu, Barn, Nef ac Uffern. Pris 3*c*.

Y saith uchod gan Mr. IOAN BUNYAN.

IX. Hunan-

At y CYFFREDIN.

Ymae Cyfieithydd y Caniadau hyn yn buriad
yn suan argraphu Llyfr HYMNAU DE
W A T T S yn Gymraeg, ar yr un Amser
au a'r Llyfr Salmau o'i eiddo ef; ar Lythyren
newydd, a Phapur da. Pwy bynnag a ew-
yllcio annog y Gwaith yn y blaen, danfoned
ei Enw i D. Jones, yn Llanwrda, neu I. Ross,
Argraphydd, yng Nghaerfyrddin.

Cyhoeddir ar fyrdor Hanes Bywyd a Marwolaeth
y Parchedig Mr. FAIRFAX POWELL: Ei Bris
wedi ei wni mewn Papur glâs fydd un Swilt,
yn cynnwys yngylch 200 o du Dalessau.

Hefyd CATECISM YSGRYTHUROL,
Yn Nhresfa Gwyr y Gymmanfa, a ligrifennwyd
yn Saesneg gan Mathew Henry, Gweinidog yr
Efengyl, wedi ei ail gydmaru â'r Saesneg, a'i
ddiwygio o amryw feiau ag oedd yn yr Ar-
graphiad cyntaf.

- IX.** Hunan-Adnabyddiaeth: neu, Draethawd, yn dangos Natur a Mantais y cyfryw Wybodaeth bwysfawr, a'r Ffordd i'w chyrhaeddyd: ynghymmifysg ag amryw o Ystyriaethau ar y Natur ddynol. Gan *I. Mason*. Pris Swllt.
- X.** Oes Lyfr, yn cynnwys Hanes Brenhinoedd a Thywysogion y Brutaniaid, er eu Sefydliad gyntaf i'r Amser presennol. Pris 6*c.*
- XI.** Crist Bywyd y Cristion. Wedi ei oïvod allan mewn dwy Bregeth ar *Phil. i. 21*. Pris 2*g.*
- XII.** Gwaedd yng Nghymru yn Wyneb pob Cydwybod, gan *Morgan Llwyd* o Wyncdd. Pris 2*g.*
- XIII.** Gweledigaethau y Bardd Cwsg. Pris 6*c.*
- XIV.** Pob Dyn ei Physygwr ei hun, yn cynnwys amryw brif Gyfarwyddiadau i wellhau y Rhan fwyaf o Glefydau, ynghyd â'u Harrayddion ar Ddyn ac Anifail, wedi eu casglu allan o'r Awdwyr goreu yn yr Oes. Pris 6*c.*
- XV.** Attebion i rai Achosion Cydwybod ar amryw Ystyriaethau pwysfawr. Pris Swllt.
- XVI.** Cynghorion Tad i'w Fab. Pris 3*c.*
- XVII.** Act o Barliament am y Ffordd fawr. Pris 2*g.*
- XVIII.** Act o Barliament am dorri Coed. Pris 2*g.*